

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen

Miljöbyrån, S4

Beslutande	Föredragande	Justerat
Minister Alfons Röblom	Tillfällig naturvårdsintendent David Abrahamsson	Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.	Beslut
-----------------	--------

Nr 94

Skydds jakt på varg

ÅLR 2019/7654

197 S4

Beslut

Landskapsregeringen uppdrar åt Hammarlands jaktvårdsförening att avliva en (1) varg.

Regler för skyddsjakten:

- Jakten får bedrivas under perioden 18 – 31 december 2019.
- Jakt får bedrivas på varg som observeras i Hammarlands kommun. Utan hinder av detta får dock jakten fortsätta oberoende av kommungränserna om en jakt som inletts på en varg som observerats i Hammarland går utanför kommungränsen. Jakten får också återupptas på samma spår följande dag om jakten har avbrutits på grund av mörkrets inbrott.
- I samband med jakten får hund användas för att spåra eller driva viltet.
- Vid jakten ska räfflat kulvapen med ammunition med en kula vars vikt inte understiger 3,2 gram och vars anslagsenergi på 100 meters avstånd, mätt från pipans mynning, inte understiger 800 (E100 = 800 Joule) användas. Ammunition med helmantlad kula får inte användas.
- I händelse av en skadeskjutning får eftersökshund och lämpligaste vapen och jaktmetoder utnyttjas.
- Jaktvårdsföreningen skall utse ansvarig jaktledare med uppgift att organisera jakten och säkerställa att villkoren för jakten följs. Jaktvårdsföreningen kan också utse ett nödvändigt antal assisterande jaktledare som bistår huvudjaktledaren.
- Vid jakten får ett nödvändigt antal jägare delta, vilka utses av huvudjaktledare. Jaktens organisering ska alltid ske i dagligt samråd med ansvarig jaktledare eller assisterande jaktledare.
- Jägarna ska inneha giltigt jaktkort
- Jakten får bedrivas oberoende av att jakträtten på området tillkommer annan eller om jakt inte annars skulle få utövas där.
- Ansvarig jaktledare ska sammanställa dagsvisa rapporter över jaktens omfattning samt eventuella observationer med hjälp av rapporter från deltagande jägare.
- Förbjudna fångstmetoder, i enlighet med Rådets direktiv 92/43/EEG

bilaga 6 a, ska iakttas.

- I övrigt ska jaktlagen för landskapet Åland (1985:31) följas.

Övriga villkor och kontroll

- Varg som fällt med stöd av detta beslut tillfaller landskapsregeringen.
- Deltagande jägare ska dagligen samråda med jaktledare och rapportera resultatet av jakten, oberoende av resultatet.
- Ansvarig jaktledare ska avlägga dagsvisa rapporter över jaktens omfattning, antal deltagare, var jakten har bedrivits samt om varg har observerats till registrator@regeringen.ax
- När varg har avlivats eller påskjutits ska ansvarig jaktledare omedelbart kontaktas av den jägare som skjutit.
- När varg har avlivats eller påskjutits ska ansvarig jaktledare omedelbart avbryta jakten och kontakta landskapsregeringen.
- Om varg påskjutits ansvarar skytt och jaktledare för att eftersök genomförs.
- Om varg påskjutits och konstaterats skadad ska anmälan därom omedelbart göras till polisen samt landskapsregeringen.
- Om varg påskjutits men inte återfunnits efter avslutat eftersök får jakten inte återupptas utan medgivande från landskapsregeringen.
- Om detta beslut inte följs kan det upphävas.
- Om jakttiden löper ut utan att vargen har kunnat avlivas kan landskapsregeringen besluta att förlänga tiden för skyddsjakten.

Landskapsregeringen rapporterar resultatet av skyddsjakten direkt till Finlands Miljöministerium, som också får samlade rapporter årligen från Viltcentralen, eftersom Miljöministeriet ansvarar för Finlands rapportering enligt Artikel 16.2 till EU-kommissionen.

Motivering

Reglering och lagstiftning

I landskapet Åland är vargen fridlyst enligt 14 § LL (1998:82) om naturvård. Den omfattas även av EU:s habitatdirektiv (92/43/EEG). Enligt bilaga IV i habitatdirektivet klassas vargen ha gemenskapsintresse och den kräver strikt skydd inom dess naturliga utbredningsområde. Detta innebär bl.a. ett förbud att avsiktligt fånga, döda eller störa exemplar av arten (artikel 12). Vargen i Finland klassas i den nationella rödlistan som starkt hotad.

Enligt 28 § jaktlagen för landskapet Åland (1985:31) kan landskapsregeringen tillåta att fredat eller fridlyst vilt fångas, dödas eller att bon och ägg plockas samt därvid tillåta användning av i 47 § förbjudna fångstredskap eller fångstmetoder. Landskapsregeringen ska vid prövningen av ett sådant beslut iakttä bestämmelserna i habitatdirektivet (direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) och fågeldirektivet (direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar).

Enligt artikel 16.1 i habitatdirektivet får medlemsstaterna göra undantag från skyddsbestämmelserna förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning, och det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av den berörda arten i deras naturliga utbredningsområde. En av anledningarna till att undantag får göras är för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom.

Enligt 31a § jaktlagen för landskapet Åland (1985:31, ändrad genom 2019/89) kan landskapsregeringen för att förhindra allvarliga skador på egendom tillåta att visst vilt får jagas på ett bestämt område, av en viss person och under en viss tid, samt därvid tillåta att jakten får bedrivas oberoende av att jakträtten tillkommer annan eller om jakt inte annars skulle få utövas där.

I enlighet med 4 § i jaktförordningen för landskapet Åland (2006:70, ändrad genom 2012/14) får hund användas vid jakten.

Vargstammen i Finland och på Åland

Enligt Naturresursinstitutet (Rapport 38/2019) fanns det 47 vargrevir i Finland i mars 2019, fördelade på uppskattningsvis 185 – 205 individer. Några av dessa revir sträcker sig över gränsen mot Ryssland. Totalt har antalet vargindivider ökat med cirka 10 % jämfört med mars 2018.

I västra Finland fanns 13 revir som hävdades av flockar, 14 som hävdades av par och två revir som hävdades av två – tre individer. Området i sydvästra Finland som innefattar Egentliga Finland och södra Satakunda räknas som ett av de vargtätaste i västra Finland

Sedan vårvintern 2018 har vargar observerats regelbundet i landskapet. En varg observerades första gången den 27 februari i Brändö. Den 17 mars under älginventeringen konstaterades vargspår från en ensam varg som vandrat tvärs över hela fasta Åland från Sund till Eckerö. Vargobservationer rapporterades ett flertal gånger under följande dagar och den 23 mars fångades den första vargen på bild på Vargsundets is. Den 11 april sågs för första gången två vargar tillsammans, i Bredbolstad, Hammarland. 21 april fångades de två vargarna på film i Östanträsk, Hammarland. Vargindivider har under perioden siktats i Vestansunda 6 november och Eckerö 10 november. Genom DNA-analyser av insamlade prover har två olika vargar dokumenterats på fasta Åland vilka båda är kända från förut i fastlandet. Vargarna, en hane och en hona, är syskon som föddes våren 2017 i Kjuloreviret, ca 70 km norr om Åbo. De dokumenterade proverna är: 25 april 2018 i Mörby, Hammarland (honan), 3 maj 2018 i Ytterby, Jomala (hanen), 25 december 2018 i Hellesby, Hammarland (hanen) samt 12 mars 2019 i Kyrkoby, Eckerö (hanen) Den individ som senast har dokumenterats på fasta Åland är alltså hanen. Majoriteten av vargobservationerna som rapporterats till landskapsregeringen har gjorts i Hammarland och Jomala. En varg har också observerats i Brändö under sommaren 2019.

Bevarandestatus

I Finland räknas det att en gynnsam bevarandestatus nås genom att trygga livskraften hos alla flockar. Den minsta livskraftiga vargpopulationen i Finland räknas vara 25 reproducerande par (Förvaltningsplan för vargstammen i Finland, Jord- och skogsbruksministeriet 2015).

Enligt Naturresursinstitutet fanns det i mars 2019, helt inom finskt territorium sammanlagt 41 vargrevir. 19 av dessa beboddes av minst tre, tre revir beboddes av två – tre och 20 beboddes av två vargar. Det kan sägas att vargpopulationen är på minimumgränsen att vara livskraftig.

Enligt artikel 16.1 i habitatdirektivet är en förutsättning för att bevilja undantag att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam

bevarandestatus hos beståndet. Europeiska unionens domstol har dock konstaterat i mål C-342/05 (kommissionen mot Finland), punkt 29, att det likväl är möjligt att bevilja sådana undantag i särskilda fall, när det vederbörligen har konstaterats att detta inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos de aktuella populationerna eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus. Det kan nämligen inte uteslutas att dödandet av ett begränsat antal individer inte påverkar det eftersträvade syftet i artikel 16.1 i habitatdirektivet, nämligen att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos vargpopulationerna i deras naturliga utbredningsområde. Ett sådant undantag kan således sakna effekt för den berörda arten.

Jord- och skogsbruksministeriet kan genom förordning besluta om största tillåtna fångstmängder av varg som sker med stöd av dispens. Under jaktåren 2016 – 2018 fastställdes det maximala tillåtna antalet fällda vargar till 53 individer årligen (jord- och skogsbruksministeriets förordning (1335/2016)) medan ingen begränsning för jaktåret 2019–2020 har fastställts. Enligt Finlands viltcentralers svar på landskapsregeringens begäran om utlåtande (ÅLR 2018/6094) bör den myndighet som beviljar dispens bedöma om jakten hindrar bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus från fall till fall. Viltcentralen gjorde i ett beslut (2019-1-500-02744-3) om dispens för jakt på varg i juli 2019 bedömningen att beviljande av dispens i det fallet inte skulle skada bevarandet av en gynnsam skyddsnivå eller uppnåendet av en sådan på artens naturliga utbredningsområde. Enligt naturresursinstitutets rapport om vargstammen i Finland i mars 2019 hade vargstammen ökat med 10 % jämfört med det uppskattade antalet i mars 2018. Vargstammen ökade också med 10 % mellan 2017 och 2018. Eftersom vargstammen är på uppgång i Finland bedöms beviljandet av tillstånd till skydds jakt på varg i detta fall vara betydelselöst för vargstammens fortsatta utveckling i Finland. Viltcentralen hänvisar även till Högsta förvaltningsdomstolens beslut (HFD liggare 1723, 28.5.2014), där det i det fallet konstaterades att gynnsamma skyddsstatusen inte äventyrades på grund av att en varg hade fällts.

Skador orsakade av varg

Den 17 juni 2018 inträffade den första vargskadan på tamdjur när en tacka dödades i Samuelstorp, Hammarland, som ligger inom området där vargarna har observerats regelbundet. Djurägaren anmälde det inträffade när han upptäckte det dödade fåret, sannolikt kvällen efter att det inträffat och vid besiktning kunde skador konstateras som med största sannolikhet orsakats av varg. Två viltkameror placerades vid kadavret och den 26 och 28 juni besökte en varg platsen.

Förmiddagen den 1 oktober 2019 meddelade en djurägare skogsbruksbyrån att han påträffat rivna får på betet i Hammarland, Boda. Skogsbruksbyrån och miljöbyrån gjorde omgående ett besök på platsen. Vid besöket hittades sex döda får, samt ett skadat som fortfarande levde. Detta fick senare avlivas på grund av sina skador. Djurägaren hade tidigare på morgonen tagit hand om ytterligare ett skadat får vilket även det behövde avlivas pga. sina skador. Totalt påträffades således åtta angripna får. Vid besökstillfället hade de döda fåren redan börjat angripas av kråkfåglar (korp och kråka) samt av havsörn.

Två av de döda fåren flåddes på plats och skadorna dokumenterades fotografiskt. Samtliga får hade dödat med kraftiga bitt mot halsen.

Vidare påträffades bett i baklåret på ett får. Inga skador kunde konstateras på kropparnas rygg- eller buksida och ej heller på benen. Ett av de döda fåren var kraftigt påätet i bröstkorgen och halsen. Utgående från bettens placering gjordes omedelbart bedömningen av samtliga tjänstemän att det rörde sig om ett angrepp av rovdjur (varg eller lo) och inte av hund. För att få en professionell och oberoende bedömning av angreppen skickades fotografier till Viltskadecenter (SLU). Dessa kunde den 2 oktober bekräfta att det ser ut som typiska vargangrepp. Framförallt är det bettet i baklåret som är typiskt för varg och gör att det går att utesluta lodjur och även björn.

Platsen detta skedde på var omgärdad av elstängsel med två strömförande trådar. På bettet fanns endast vuxna får. Djurägaren hade lagt märke till de döda fåren på morgonen och omedelbart försökt kontakta behörig myndighet.

Möjliga åtgärder före skyddsjakten

Andra lämpliga lösningar

Skadeförebyggande åtgärder, till exempel rovdjurssäkra elstängsel, kan i vissa fall minska risken för skador på tamdjur. På Åland är dock en stor del av betesdjuren under somrarna beroende av naturbeten i sådan terräng som inte med en försvarlig arbetsinsats kan stängslas med rovdjurssäkra stängsel utan att det uppkommer luckor där det ändå finns risk för att rovdjuren tar sig in, till exempel där betet angränsar mot vattendrag eller där elstängslet går över berg. Man måste även väga in merkostnaden i form av material och arbete i förhållande till den förväntade effekten, risken för angrepp, och den enskilda vargens bevarandevärde.

Rovdjurssäkra stängsel är inte något som prioriteras annat än i områden med permanent förekomst av varg. Eftersom varg inte har förekommit tidigare på Åland är det därför inte aktuellt att kräva att rovdjurssäkra stängsel skulle börja användas. Det är inte heller möjligt att utföra förebyggande åtgärder hos alla djurägare på kort tid och det skulle vara en oproportionerlig åtgärd eftersom det är omöjligt att förutse hur vargarna kommer att röra sig.

Tidigare tillståndsgiven skydds jakt

Landskapsregeringen har med två tidigare beslut medgett skydds jakt på samma vargindivid under perioden 4 – 31 oktober, respektive 7 november – 8 december 2019. Skyddsjakten har främst bedrivits som passjakt i samband med rådjurs- eller älgjakt. De flesta dagar har jakten sysselsatt ett fåtal men vid ett tillfälle deltog 21 jägare. Nio av dagarna under perioden 7 november – 8 december var ingen jägare ute.

Tillämpande lagrum

Beslutet har tagits i enlighet med 17 och 47 §§ landskapslag (1998:82) om naturvård, 28 och 31a §§ jaktlag (1985:31) för landskapet Åland, 4 § landskapsförordning om jakt (2006:70) samt artikel 16.1 b) rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Ändringsökande

Detta beslut ska iakttas trots eventuella besvär, såvida inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

Ändring av beslutet kan sökas hos Högsta förvaltningsdomstolen. Besvärсанvisning bifogas.